

VISITASFOREDRAG

ved Tunsberg biskop Per Arne Dahl
etter bispevisitas til menighetene i Eiker prosti 2016

1. Innledende overblikk

La meg først få takke for spennende og lærerike visitasdager. Da jeg i starten av min tid som biskop høsten 2014 besøkte alle prostier i bispedømmet, var temaet gjestfrihet. Disse dagene har vi opplevd dette. Vi har møtt menigheter som ønsker å forplikte seg på gjestfrihet som en grunnleggende verdi. Dette har også kommet til uttrykk gjennom det vi har opplevd av et variert kirke- og kulturliv.

Møte med menigheter er å møte mennesker. Å møte dere i menighetsrådene, pluss mange frivillige medarbeidere, har gjort sterkt inntrykk. Det har minnet meg om hvor mangfoldig arbeidet i kirken er, og hvor avgjørende den frivillige tjenesten er for kirkens liv og vekst. Jeg har hele veien møtt dedikerte ansatte som i sum gjør mer enn vi kan forvente. Jeg har møtt litt av det organiserte arbeidet blant barn, ungdom, voksne og eldre. Jeg har møtt entusiasme og glede over arbeidsfelleskap. Jeg har sett nybrottsarbeid og konstruktivt samarbeid både innad i menighetene og på tvers av soknegrensene. Men jeg har også sett at det kan være krevende å stå i en kirkelig tjeneste. Både om man er på lønningslistene, eller om man er frivillig medarbeider.

Vi står overfor store utfordringer som kirke. Først og fremst ved å være tro mot kallet til å være en troverdig kirke. Det er en utfordring å være tydelig i formidlingen av nådens evangelium, og å være kirke i en tid der kristne verdier er under press fra en sekulær kultur. Det er en utfordring å skape gode møteplasser for mennesker med dagens tidspress. En særlig utfordring som er aktualisert gjennom tilstrømmingen av flyktninger, er hvordan vi kan være kirke for dem som kommer som fremmede til menighetene våre. Jeg ser med glede at kirkene i Eiker prosti ønsker å ta disse utfordringene på alvor.

Visitasen bygger på gode rapporter fra menighetsråd, fellestråd og staber. Takk for godt forarbeid. Det vil føre for langt å beskrive alt det gode gudstjenestearbeidet og alt godt arbeid med dåp, konfirmasjon, vigslor og gravferd som skjer i menighetene. Alle de gode tiltakene for menighetenes ulike aldersgrupper, gjennom trosopplæring, kor, klubber, speiderarbeid og andre møtesteder. Det samme gjelder oppgaver og tjenester som utføres av kirketjenere, kirkelige administrasjon ved kirkekontorene, og i kirkegårdsforvaltningen. Mange av disse oppgavene er ikke så synlige og jeg vil takke for dere som står i dem til daglig. At det er så lite friksjon mellom våre to arbeidsgiverlinjer vil jeg gjerne takke fellestrådene og ikke minst kirkevergene og prosten for.

Jeg er også glad for alt godt samarbeid mellom kirke, ulike organisasjoner og offentlige instanser. Både innen kultur, flyktningarbeid og med kristne organisasjoner. Det er også godt å se at der det er naturlig, er det gode økumeniske relasjoner, - som for eksempel kontakten mellom prester og pastorer i Nedre Eiker/Mjøndalen og fellesarrangementer blant annet Torgmessen. I tillegg nevner jeg samarbeidet med Pinsemenigheten i Modum og det naturlige samarbeidet mellom Bakke menighet og Misjonskirken.

2. Kort om kirkelige tjenesteforhold, relasjoner og ordninger

Tunsberg bispedømme er delt i ti arbeidsområder, ti prostier. Eiker prosti ligger med sin plassering midt i bispedømmet. Prostiet omfatter 5 kommuner, Øvre Eiker, Nedre Eiker, Modum, Krødsherad og Sigdal.

Prostiet har over 60.000 innbyggere, av disse er ca. 47.150 medlemmer i DNK. Det er 10 sokn i prostiet med hver sine menighetsråd, 20 kirker og kapell, pluss 7 private gudshus. Modum Bad med Institutt for sjelesorg ligger i prostiet.

Jeg har fått mulighet til å treffe menighetsrådene som samlet gruppe og har også møtt menighetsrådslederne gruppevis innenfor fellesrådsområdene under visitasen.

Tunsberg bispedømmeråd har 13 faste og hele prestestillinger i prostiet. I tillegg er det to prestestillinger på Modum bad samt prestatjeneste på Institutt for sjelesorg. For tiden er prestatjenesten forsterket med et vikariat som prostiprest i halv stilling

De fem kirkelige fellesrådene har til sammen ca. 45 årsverk, fordelt på 60 stillinger. Prostiet har 4 diakoner, 3 kateketer og 6 trosopplærere. Det er 5 kirkeverger, og 9 som arbeider som kirkemusikere. Det er 7 sekretærer, 7 renholdere, og hele 14 kirketjenere/ kirkegårdsarbeidere. I Modum sokn er kirkegårdsdriften ivaretatt av kommunen. Det er en rekke små stillinger som klokkere, men i mange av kirkene er klokkertjenesten ivaretatt av frivillige.

Prosten samler alle prestene i prostiet hver fjortende dag til tekstsamtaler og ca. 9 ganger i året til prestemøter, dels med prostens sakliste og dels til faglig studium. Prestetjenesten er organisert slik at prestene innenfor fellesrådsområdene samarbeider om tjenesteuker/ tjenstedager for begravelser og vielser, og for å løse ferieavviklingen.

Prosten tar del i gudstjenesteturnusen i Øvre Eiker og deltar ellers i menighetenes gudstjenester sammen med lokale prester, gjennomfører prostebesøk med staber og råd, og holder fagsamlinger for de ulike kirkelige profesjonsgruppene i samarbeid med kirkevergene. Prosten og kirkevergene står sammen om ledelsen og utviklingen av de kirkelige tjenestene.

De kirkelige fellesrådene har ansvar for investeringer, arbeid og planer på de kirkelige driftsområdene i hver kommune. Det innebærer ansvar for alle kirkebygg og andre kirkelige eiendommer. Sett i sammenheng med det relativt lave antallet årsverk, vil jeg gi en honnør til de ansatte på kirkekontorene for deres organisering og tilgjengelighet. Dette er svært viktig både med tanke på en forsvarlig drift av lokalkirken, og i forhold til dem som har bruk for kirkens tjenester. Til visitasen har både kirkevergene, stabene og menighetsrådene levert rapporter som synliggjør de viktigste forholdene på dette området.

Møte med kommunene: Det hører til biskopens tilsynsoppgave å minne folkevalgte og kommunalt ansvarlige om at kirken er en lovbestemt og lovregulert offentlig virksomhet som skal ha tilstrekkelige midler til drift og investeringer. Biskopen vil understreke at det er

kommunens plikt å bidra til at kirken får sin rettmessige andel ut fra kommunens samlede skatter og inntekter. For å få dette til å fungere etter sin hensikt, må det være god kontakt på høyt nivå mellom ledelsen for menighet og kommune, slik at de kirkelige behovene kan bli drøftet og forstått. Jeg nevner spesielt vedlikehold av kirkebygg og kirkenes interiør, samt ivaretagelse av kirkens instrumenter.

Det har vært en svært god erfaring å møte ledelsen i de fem kommunene i løpet av denne visitasen. Vi har hatt en åpen og ærlig kommunikasjon med ordførere og rådmenn, og noen steder utvidet med politiske gruppeledere og ledere i administrasjonen. Vi har møtt stor velvilje overfor lokalkirken og dens oppgave. Vi har forståelse for at kommuneøkonomien står overfor store utfordringer, men vi har sett at det er ryddige rutiner i forhold til møte- og budsjett rutiner.

3. Gleder og utfordringer i det enkelte sogn og fellesrådsområde

I fortsettelsen ønsker jeg å sette fokus på noen få punkt som jeg har sett gir særlig glede og utfordring for kirken i hver kommune. Det gjør jeg vel vitende om at menighetene har mye annet viktig arbeid og andre utfordrende oppgaver enn det som jeg velger å nevne her.

3.1. Øvre Eiker: Haug, Vestfossen, Fiskum og Bakke.

Først til **Haug** hvor vi startet visitasen og hvor vi nå er samlet. Det er en glede å oppleve den positive og dyktige staben og et menighetsråd som vil så mye. Jeg har stor tro på at dere vil se gode frukter av deres arbeid. I samtalene ble det ikke minst pekt på utfordringen det er å samle mennesker til de vanlige gudstjenestene. Dette er en utfordring som dere deler med alle menighetene jeg har besøkt. Jeg vil minne om de tre gode prinsippene fra gudstjenestereformen involvering, stedegengjøring og fleksibilitet.

Vestfossen: Det er flott å få oppleve den nye kirken som i seg selv er både vakker og praktisk, men enda mer gledelig er det hva kirken fylles med. Et tett samarbeid mellom stab og råd. Vestfossen er også blitt et eksempel på hva en offensiv kirke kan bety i flyktninge- og integreringsarbeidet. Vaffelkafeen og andre tiltak vekker tillit. At vi fikk være med på vigslingen av SOL til kateket gir meg fornyet tro på hva gode medarbeidere kan få til gjennom de redskaper vi har i trosopplæringen. Utfordringen er her som andre steder oppslutningen rundt tiltakene.

Jeg vil berømme **Fiskum** menighet for å klare å samle mange til merkedager, høytider og innarbeidede tradisjoner. I Fiskum fikk jeg oppleve barnekoret ledet av kantor og i dag har vi opplevd dem her i Haug kirke. Jeg utfordrer menighetsrådet til å støtte opp om og selv ta initiativ til lokalt menighetsarbeid.

I Bakke fikk jeg oppleve hva et godt forhold mellom kirke og skole kan bety da jeg besøkte Skotselv skole. Jeg gleder meg særlig over arbeidet for ungdom og godt samarbeid med Misjonskirken. I Bingen kapell møtte jeg en imponerende gjestfrihet som jeg håper og tror blir flere enn biskopen til del.

Vi har begrensede presteressurser og jeg oppfordrer menighetene til å utvise kreativitet for å finne løsninger f. eks med lekmannsgudstjenester når det ønskes flere samlinger enn de ansatte kan rekke over.

De fire sognene Haug, Vestfossen, Fiskum og Bakke er sogn med store forskjeller i gudstjenestefremmøte og rekruttering av frivillige. Jeg ser et voksende samarbeid og tror

at sognene har mer å vinne enn å tape på mer samordning og større enheter, og jeg vil oppmuntre dere sterkt til at dere arbeider videre med dette.

3.2. Sigdal og Eggedal

I Sigdal og Eggedal fikk jeg oppleve bygde- og folkekirkekultur på sitt beste, blant annet gjennom bygdefesten i Sigdal der mange deltok. Men selv om det er mange som snakker vel om kirken, er utfordringen å samles til vanlige søndagsgudstjenester. Også her er det gode stabsrelasjoner, selv man nok har noe å gå på hva gjelder tid man bruker sammen og regelmessighet i disse møtepunktene. Jeg fikk selv oppleve bygdas flaggskip i eldreomsorgen Sigdalsheimen, og hva det betyr for eldre å få møte kirken regelmessig. Utfordringer på det diakonale ble særlig løftet frem og biskopen hadde gjerne sett at den kirkelige bemanning hadde vært styrket på dette feltet med en diakon.

3.3. Krødsherad

Sang og musikk er en viktig del av kirkens arbeid i hele Eiker prosti. Ikke minst fikk vi oppleve dette på salmekvelden i Olberg kirke med en engasjert kantor og tre ulike kor og ulike aldersgrupper. Jeg er glad for det som har skjedd utvendig med oppgradering av kirken, men det ble også synlig at man trenger mer penger til å holde kirken varm og foreta en innvendig oppgradering. Jeg møtte en engasjert stab som trivdes å jobbe sammen og leder av menighetsrådet som var opptatt av å legge alt til rette for at flere kommer til kirken. Det er et godt samarbeid med Sigdal/Eggedal om trosopplæring som har felles trosopplærere. Dette arbeidet har muligheten i seg til ytterligere styrking om kommunen hadde kunne skjøte til slik at man til sammen hadde hatt en hel stilling. Ny prest fra nyttår gir mulighet til å gjennomtenke strategien og gode relasjoner i stab og MR.

3.4. Modum

Modum er ett stort sogn med flere kirker. Det er her vi finner det mest omfangsrike menighetsarbeidet totalt sett og hvor man ser mulighetene det gir å være en større enhet. Det er gjort et målrettet arbeid for å øke antall dåp som har båret frukt og deltakelsen i de kontinuerlige tiltakene og de punktuelle trosopplæringstiltakene er solide. Jeg må også berømme det gode arbeidet med ny strategi som er nedlagt siste året av stab og menighetsråd, og det trofaste engasjementet fra svært mange frivillige. Dette er et resultat av et langsiktig rekrutterings- og koordineringsarbeid som menigheten nå høster gode frukter av.

Det er viktig at de gode planer for menighetsutvikling også er realistiske i forhold til hva frivillige og ansatte kan rekke over. Det er mange steder i prostiet det er naturlig å minne om at det er viktig at både ansatte og frivillige finner en god balanse mellom arbeid og hvile.

3.5. Nedre Eiker og Mjøndalen

I Nedre Eiker kirke fikk jeg oppleve en flott gudstjeneste der den gode samhandling innad i staben tydelig kom til uttrykk. Jeg fikk også oppleve det flotte engasjementet rundt Nedre Eiker kapell.

Barn og ungdom er viktig. De er kirkens nåtid, og dens fremtid. Å få møte alle 175 konfirmanter i Nedre Eiker og Mjøndalen gir meg en anledning til å berømme det viktige arbeidet som skjer for konfirmanter og unge ellers i deres menigheter spesielt, men også i de andre sognene. Særlig gledelig var også kirke-skole samarbeidet. I møte med kommunene fikk jeg en forsterket tro på at folk ønsker skolegudstjenester, men at det må

finnes gode og ryddige ordninger rundt dette. Det var også en flott opplevelse å være en del av kulturkvelden i Mjøndalen kirke. «Mjøndalskjerka for alle» uttrykker det inntrykket vi får, at dere vil veldig mye bra. Jeg vil utfordre til å gå videre på veien med å knytte kirke og kultur sammen.

4. Kirkelig samarbeid

I forbindelse med visitasen var alle menighetsrådene invitert til samling i Åmot kirke. Jeg har også hatt møter med de kirkelig ansatte både som staber og med de vigslede gruppene av diakoner, kateketer og trosopplærere, kirkemusikere og prester. Vi ser igjen hvor avgjørende viktig det er med god samhandling mellom staber og råd. Jeg er overbevist om at alle menigheter har mye godt til gode om de får tatt ut energi og vitalitet ved regelmessige møter mellom stab og råd. Jeg oppfordrer også alle menighetsråd og lokale staber å arbeide strategisk med hva kirken skal være lokalt og gjerne at dette utformes i et for den lokale menighet tjenlig strategidokument.

4.1. Prestetjenesten

Som arbeidsgiver for prestene er det viktig for meg å gi et håndtrykk til prestene som ledes av prost Erik. I krevende tider med begrensede ressurser nedlegger dere et stort og seriøst arbeid som menighetenes hyrder. Jeg hører og ser at dere i møte med mennesker i sorg og glede samlet sett uttrykker glede for tjenesten og at den utføres så langt det står til dere til beste for menighetene. Jeg har med glede lyttet til deres forkynnelse disse dagene og sett hvordan dere har forholdt dere til hverandre, til den øvrige stab og til frivillige. Jeg både takknemlig og stolt over en kompetente og godt sammensatt team av prester i dette prostiet.

4.2. Trosopplæring

Alle menighetene i Eiker prosti har godkjente planer for trosopplæring. Disse planene er styrende for barne- og ungdomsarbeidet, og svært mye godt arbeid skjer! Jeg nevner to eksempler av flere som kunne vært nevnt: I Modum deltok forrige helg nær 50% av døpte 11-åringer på breddetiltaket Lys Våken, og overnattet i Heggen kirke. Det er omtrent den største oppslutning på Lys Våken i vårt bispedømme. I Sigdal er det utviklet flere tiltak som har en svært lokale forankring, for eksempel tiltaket «Vårondag».

Menighetene har ulike utfordringer i å nå ut til døpte barn og unge – noen har spredt bebyggelse og lange avstander, som Krødsherad. Andre har drabantby-geografi og nærhet til stor by, som Mjøndalen og Nedre Eiker. Jeg oppfordrer dere til fremdeles å bruke mulighetene dere har lokalt, og ikke se for mye på begrensningene. For vi ser at det utvises jevnt over stor kreativitet i arbeidet med trosopplæring, så fortsatt med det! Det å få være kreativ i utforming av tiltak og formidling av innhold er elementer de ansatte peker på som svært trivselsskapende i arbeidet.

Stillingsstørrelsen innen trosopplæringen er i noen tilfeller små, og jeg vil mene for små. Det er derfor en stor glede å se det gode samarbeidet som finnes i flere staber. Det blir tydelig at trosopplæring ikke bare er trosopplærerne sitt ansvar, men et felles ansvar for hele menigheten. Det er tre ungdomskormiljøer i prostiet; i Modum, Hokksund og Nedre Eiker. Jeg vil oppmuntre sterkt til å ta vare på disse ungdomsmiljøene og søke å opprettholde ressurser som er nødvendige. Dette er steder der ungdom kan få være kreative, finne venner og vokse som kristne. Her vil det også være en arena for rekruttering til kirkelig tjeneste i fremtiden.

4.3. Diakoni og misjon

Først vil jeg påpeke det gledelige faktum at det finnes misjonsavtaler i alle menighetene. Det er viktig for å bevisstgjøre at vi er en misjonar kirke både lokalt og internasjonalt. En kirke som ikke deler evangeliet vil langsomt dø.

Det var en stor glede å møte diakonene som gjør en viktig jobb sammen med frivillige. Jeg vil berømme at fellesråd og kirkeverger har vist stor vilje til å prioritere tilskudd til diakoni og diakonstillinger, og dessuten gitt diakoner gode arbeidsforhold og mulighet for veiledning. Dessuten bør nevnes godt tverrfaglig samarbeid i prostiet. Det er gledelig å se at «Tro og lys» med et konkret engasjement for utviklingshemmede er godt innarbeidet i Nedre Eiker/Mjøndalen og i Modum. Det gjøres mye godt diakonalt arbeid i menighetene, men behovene er mye større enn de som blir møtt i dag. Derfor er det viktig å aldri glemme at vi er en tjenende kirke som skal måles på hva vi gjorde for «disse mine minste».

4.4. Kirke og kultur

Både besøkene rundt i stabene og biskopens møte med kantorene og kirkemusikere bekreftet det inntrykket vi på forhånd har fått av det kirkemusikalske arbeidet i Eiker. Det preges av stor bredde og høyt engasjement blant de ansatte. Jeg ser også med stor glede på alt det som dyktige kirkemusikere i menighetene får til gjennom involvering og samarbeid. Det gjøres et utrettelig arbeid knyttet til spilling i begravelser og bryllup ofte med reiseavstander gjør at tidsrommet til egenøving og nyutvikling kommer under press. Imidlertid er alle ansatte innenfor dette fagfeltet innforstått med at det vokale uttrykket er blant kirkens viktigste kommunikasjonsmiddel, og at korarbeidet ut fra trosopplæring løftes fram som viktig inn mot en ny tid. Jeg konstaterer med glede det mangfoldet som menighetenes kulturarbeid representerer og at barn, ungdom og voksne som er aktive med.

Bruk av medier og kontakt med lokalavisen er viktig for meg å vektlegge. Først vil jeg da berømme de fine menighetsbladene som blir laget. Da vi besøkte i Bygdepostens redaksjon fikk vi inntrykk av en mediebedrift som har og ønsker en god relasjon til kirkens arbeid. Jeg vil oppmuntre til at det utadrettede informasjonsarbeidet som i dag bør skje i flere «kanaler», ikke forsømmes.

5. På vei inn i et nytt nådens år

For meg har disse to ukene i Eiker vært en opplevelse av ærlighet, glede og frimodighet. Jeg har møtt menigheter og medarbeidere som har vist gjestfrihetenes fleksibilitet. I en verden med høyt tempo, stor forandringstrang og umettelige behov, søker vi en ny stabilitet, en dypere ro og en sterkere forankring i noe som er større enn oss selv. Kirken skal være det gjestfrie hjemmet og den trygge borgen der vi kan gjemme oss i våre livs onde og gode dager, i vissheten om at Gud er i går og i dag den samme, ja til evig tid.

Vi er på vei inn i året da vi skal feire at det er 500 år siden reformasjonen. Vi skal da blankpusse vårt budskap inn i det som er vår virkelighet nå. Fremfor alt trenger vi å nå frem med budskapet om Guds nåde i en nådeløs tid. Vi trenger overraskende erfaringer av bekreftelse, tilgivelse og nye muligheter i liv og tjeneste. Nåden forteller oss at vi er mye mer enn vårt livs nederlag og feiltrinn. I Kristi nåde er vi lovet nytt liv, nye muligheter og en ny fremtid.

Fra Haug kirke roper vi ut et nådens år for alle som bor i Eiker prosti, og hele vår kirke!
Gud velsigne dere alle!

Tunsberg biskop, 4. desember 2016

Per Arne Dahl

